

[Formanden]

det af folketinget den 8. november 1985 nedsatte udvalg vedrørende teknologi, og jeg skal derfor nu lade foretage valg af det nævnte udvalg.

Uden for dagsordenen foretoges herefter:

Valg af 17 medlemmer og stedfortrædere til:

Det af folketinget den 8. november 1985 nedsatte udvalg vedrørende teknologi.

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en valggruppe på 85 medlemmer: det konservative folkeparti, venstre, centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti, fremskridtspartiet, de frie demokrater og Steenholdt,

en valggruppe på 83 medlemmer: socialdemokratiet, socialistisk folkeparti og venstre-socialisterne,

en valggruppe på 10 medlemmer: det radikale venstre.

Valgt blev:

Til medlemmer:

- 1 Per Stig Møller (KF)
- 2 Fischer (KF)
- 3 Flemming Jensen (KF)
- 4 Eva Møller (KF)
- 5 Fogh Rasmussen (V)
- 6 Helge Sander (V)
- 7 Bente Juncker (CD)
- 8 Kofod-Svendsen (KrF)
- 9 Ritt Bjerregaard (S)
- 10 Ole Espersen (S)
- 11 Jytte Hilden (S)
- 12 Kelm-Hansen (S)
- 13 Korneliusen (S)
- 14 Helge Mortensen (S)
- 15 Gadé (SF)
- 16 Ingerlise Koefoed (SF)
- 17 Lone Dybkjær (RV)

Til stedfortrædere for:

- 1-4 Svend Åge Petersen (KF)
Ole Bernt Henriksen (KF)
- 5-6 Svend Erik Hovmand (V)
Hanne Severinsen (V)
- 7-8 Aagaard (KF)
Inger Stilling Pedersen (KrF)
- 9-14 Tastesen (S)

- 15-16 Rahbæk Møller (SF)
Tinning (VS)
- 17 Bilgrav-Nielsen (RV)

Den første sag på dagsordenen var:

1) Anden behandling af lovforslag nr. L 17:

Forslag til lov om ændring af ligningsloven, (Lejeværdi af bolig i egen ejendom).

(Fremsat 2/10 85. Første behandling 10/10 85. Betænkning 6/11 85).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til økonomiministeren:

»Hvad kan økonomiministeren oplyse om planerne på det pengepolitiske område i lyset af det økonomiske råds redegørelse?«

Af Jes Lunde (SF), Ivar Nørgaard (S), Knud Østergaard (KF), Ivar Hansen (V), Estrup (RV), Nør Christensen (CD), Anne Grete Holmsgård (VS) og Steffensen (KrF).

(Forespørgslen anmeldt 2/10 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/10 85).

Begrundelse

Jes Lunde (SF):

Jeg skal fatte mig i korthed. Det er en meget bred kreds af partier, der har været enige om, at det ville være godt at få en debat i folketinget om de pengepolitiske forhold, og vi afventer derfor økonomiministerens svar på det økonomiske råds redegørelse.

Besvarelse

Økonomiministeren (Anders Andersen):

Jeg vil gerne indlede min redegørelse med at bringe en tak til det daværende formandskab for det økonomiske råd, som jo har udført den pengepolitiske redegørelse.

Man kan vist sige, at den i omfang og indhold er meget nyttig, og at man derfor også kan få en debat på baggrund af det, der er forelagt fra formandskabets side.

Jeg har den 10. oktober 1985 til politisk-økonomisk udvalg afgivet bemærkninger til formandskabets redegørelse om dansk pengepolitik, og jeg vil derfor ved denne lejlighed begrænse mig til at tage de forskellige konkrete spørgsmål op, som formandskabet har rejst.

Hvad angår eventuelle ændringer af valutaloven, skal jeg henvise til industriministerens indlæg ved første behandling af forslag til lov om ændring af valutaloven, der finder sted umiddelbart efter denne debat. Regeringen finder i øvrigt ikke anledning til at ændre ressorttilhørsforholdet for valutaloven. Den dækker også spørgsmål om indførsel og udførsel af varer. Forslag til ændringer af valutabestemmelserne drøftes mellem industriministeriet, Nationalbanken og de økonomiske ministerier m.fl. Den praktiske administration af valutabestemmelserne foretages af Nationalbanken.

Herudover foregår der løbende drøftelser mellem de interesserede ministerier og Nationalbanken om disse spørgsmål. Denne praksis har hidtil medført, at der er sket en effektiv koordinering, og det er også min opfattelse, at den i fremtiden vil sikre en sådan koordinering.

I formandskabets redegørelse drøftes også spørgsmålet om ændringer af nationalbankloven. Regeringen deler den opfattelse, at der ikke er behov for nogen ændring af denne lov. Loven fastsætter først og fremmest nogle administrative forskrifter; den har ikke stillet sig i vejen for en fleksibel tilpasning af pen-

ge- og kreditpolitikken til ændrede økonomiske vilkår, ligesom der har fundet et veludviklet samarbejde mellem regeringen og Nationalbanken sted.

Selv om der kan være forskel på de formelle rammer for centralbankerne, afviger den faktiske stilling for Nationalbanken i relation til lovgivningsmagten og regeringen heller ikke væsentligt fra forholdene i de andre industrilande, som vi normalt sammenligner os med. Det er klart, at der uanset den formelle opbygning er et behov for at informere offentligheden og folketinget om problemerne i pengepolitikken. Nationalbanken udøver allerede i dag en betydelig informationsvirksomhed, og den har endvidere med baggrund i rapporten tilkendegivet, at den vil være positiv over for ønsker om en udvidet informativ virksomhed. Regeringen kan fuldt ud tilslutte sig dette.

Hvad angår den direkte kontakt mellem folketinget og Nationalbanken, har de enkelte medlemmer såvel som udvalgene efter hidtidig praksis kunnet rette spørgsmål til Nationalbanken igennem økonomiministeren. Dette har også fundet sted i en lang række tilfælde, og folketinget er desuden også repræsenteret i bankens bestyrelse og i repræsentantskabet. Regeringen finder det vigtigt, at denne kontakt, som er fastlagt i nationalbankloven, bevares.

I redegørelsen peges der på, at pengepolitiske grunde måske kunne tilsige, at ansvaret for tilsynet med de finansielle institutioner overgik til Nationalbanken. Der peges i øvrigt på, at der er mange ressortministerier, der i dag beskæftiger sig med pengepolitiske spørgsmål.

Regeringen finder faktisk den nuværende arbejdsdeling tilfredsstillende, ligesom den ikke finder grundlag for at lade tilsynsmyndigheden overgå til Nationalbanken. Tilsynet er selvsagt primært etableret af hensyn til institutternes solvens og af hensyn til indskyderne.

Det er da også disse hensyn, der for et år siden fik tre hovedbanker og Nationalbanken til at træde til som følge af en finansiell institutions vanskeligheder. I de få tilfælde, hvor enkelte mindre banker og sparekasser har været i vanskeligheder, har tilsynet da også af hensyn til indskyderne i samarbejde med pengeinstitutterne kunnet finde en løsning inden for sektoren.

[Økonomiministeren]

Tilsynet med forsikringsselskaber såvel som tilsynet med realkreditinstitutter afviger fra tilsynet med banker og sparekasser ved, at disse institutioners virksomhed i langt højere grad er reguleret ved lovgivning.

I dag har de forskellige ressortministerier og tilsyn gennem både uformelle og formelle kontakter et nært samarbejde med Nationalbanken, som vil blive opretholdt i fremtiden. Regeringen finder således ikke grundlag for at ændre den ressourcemæssige tilknytning til tilsynet for de finansielle institutioner.

Rapporten rejser spørgsmålet om, hvorvidt indsnævringen af pengepolitikken virkefelt gør det nødvendigt at gribe til nye økonomisk-politiske instrumenter, især med henblik på at kunne påvirke investeringer, mens pengepolitikken fortsat kan anvendes med effekt i tilfælde af pres mod kronen.

Regeringen er enig i, at problemstillingen er relevant, men ser ikke grundlag for at fremhæve specielle foranstaltninger som f.eks. variable afskrivningsregler, der kan overtage pengepolitikken rolle. Det ville være mere hensigtsmæssigt i de konkrete situationer, der måtte foreligge, at tage stilling til, hvilke indgreb der er påkrævet. Langt det vigtigste er stadig at holde sig for øje, at de andre centrale elementer i den økonomiske politik, indkomst- og finanspolitikken, må tilpasses sådan, at der er harmoni mellem dem og pengepolitikken.

Den øgede internationale finansielle integration rejser skattepolitiske problemer, som ikke hensigtsmæssigt kan imødegås gennem valutarestriktioner.

Som rapporten anfører, vil den bedste løsning være en fælles lovgivning på internationalt plan på dette område. Dette er der imidlertid på nuværende tidspunkt ingen realistiske muligheder for.

Regeringen er opmærksom på behovet for tilpasningen af danske skatteregler med henblik på at imødegå et misbrug i forbindelse med danske investeringer i såkaldte skattelylande, herunder specielt investeringsforeninger. Regeringen har besluttet at udarbejde et lovforslag så hurtigt som muligt herom. Det er på indeværende tidspunkt dog ikke muligt at udtale sig om forslaget nærmere indhold. Det er åbenbart, at den hurtige udvikling i de finansielle instrumenter på de internationale markeder er ensbetydende med, at disse problemer må følges mere intensivt.

I de sidste år har der været en livlig debat om penge- og valutapolitikken her i landet. Den foreliggende grundige redegørelse fra det økonomiske råds formandskab har været et nyttigt bidrag hertil og i øvrigt også været langt mere nyttigt end en eventuel langstrakt kommissionsudredning. Jeg skal da ikke bestride, at der, som det også fremgår af både Nationalbankens og min egen kommentar til rapporten, består i hvert fald nuanceforskelle i bedømmelsen af penge- og valutapolitikken. Dette er imidlertid i alt væsentligt nu historie, og formandskabet er da også fuldt ud klar over, at en ændring af den penge- og valutapolitiske kurs nu vil være forbundet med meget store vanskeligheder. Det afgørende er derfor at slå fast, at den politik, der har været ført, med en fast kronekurs, faldende inflation og gradvis liberaliserede valutarestriktioner har sikret et renteniveau, som vel ingen havde drømt om for godt 3 år siden, da regeringen tiltrådte.

Regeringen har endvidere lagt afgørende vægt på, at der blev ført en indkomst- og finanspolitik, der var konsistent med penge- og valutapolitikken. Det er da også regeringens hensigt at fortsætte denne politik med henblik på at fastholde de opnåede resultater og udnytte mulighederne for et yderligere fald i renten. Dette gælder så meget mere, som en penge- og valutapolitik efter disse retningslinjer er den mest realistiske i betragtning af de internationale vilkår, som fortsat er et centralt element i dansk økonomisk politik.

Forhandling

Ivar Nørgaard (S):

Jeg vil gerne takke økonomiministeren for svaret og sige, at vi socialdemokrater er helt enige med økonomiministeren i, at det økonomiske råds redegørelse er et nyttigt og længe savnet materiale til en pengepolitisk drøftelse her i landet og også her i folketinget.

Redegørelsen understreger sammenhængen mellem pengepolitik, finanspolitik og indkomstpolitik, og her i folketinget har vi jo ofte undergivet finanspolitik og indkomstopolitik meget grundige overvejelser, mens vi jo har behandlet pengepolitikken temmelig stedmoderligt. Når det nu er blevet mere aktuelt at trække pengepolitikken ind i folke-

[Ivar Nørgaard]

tingets debatter, skyldes det ikke mindst den vidtgående liberalisering af kapitalbevægelserne mellem Danmark og udlandet, der har svækket mulighederne for at anvende pengepolitik som konjunkturpolitisk instrument og anvende den til beskyttelse af betalingsbalancen.

Vi er enige med vismændene i den vurdering, at liberaliseringen siden 1983 i sin praktiske konsekvens har været væsensforskellig fra tidligere liberaliseringer, fordi det vil være vanskeligt at vende tilbage til situationen fra før de sidste liberaliseringer; altså de handlinger, der er foretaget, er i vidt omfang det, vismændene kalder irreversible.

Men det rejser en række meget vigtige spørgsmål, som økonomiministeren ikke gav noget svar på i sit første indlæg. Vismændene gør opmærksom på, at der kan være en væsentlig risiko for, at de mange kroneobligationer vender tilbage i tilfælde af en valutakrisesituation. Og selv om den nuværende danske regering og de efterfølgende kan gøre, hvad der skal gøres, for at hindre, at vi giver anledning til nye valutakriser, kan man meget vel forestille sig, at udviklingen i pris- og lønniveauet i Vesttyskland sammenholdt med udviklingen i pris- og lønniveauet i Danmark vil føre til, at man på et tidspunkt vil gennemføre en revaluering af D-marken. Og det kan jo afstedkomme spekulationer, når man nærmer sig det tidspunkt, således at de, der ligger inde med de danske obligationer, kan finde anledning til at realisere gevinsten og undgå tabet ved, inden D-marken bliver revalueret, at sælge obligationerne.

Jeg vil derfor spørge økonomiministeren, om han er enig med vismændene i, at det også vil være regeringens holdning, at man i en krisesituation kan anvende renteforhøjelser og deliberalisering som midler imod denne situation.

En væsentlig del af de betalingsbalanceproblemer, Danmark står over for i øjeblikket, skyldes ifølge regeringens egne oplysninger, at man har fået en større stigning i forbruget af udenlandske varer, end indkomstudviklingen herhjemme giver anledning til, og det vil sige, at forbruget enten må være finansieret ved en nedsparring – og det er der ikke meget der taler for – eller ved en kreditgivning, som måske netop for en dels vedkommende stammer fra udlandet.

I den forbindelse vil jeg spørge økonomiministeren, om han ikke tror, at den meget vidtgående liberalisering af finanslånene har været med til at kreditfinansiere det store forbrug. Det er jo sådan, at enhver, der er momsregistreret her i landet, kan låne, hvad han vil, og videreudlåne pengene. Det gælder ikke i princippet, for i princippet må pengeformidlende virksomheder ikke optage finanslån, men hvis man driver virksomhed ved siden af, f.eks. er ejendomsmægler eller driver detailvirksomhed, er der, så vidt jeg har forstået, ingen, der kontrollerer, og derfor heller ingen, der griber ind, hvis sådanne virksomheder optager større finanslån og finansierer en udvidelse af forbruget hermed.

Derfor vil jeg gerne spørge økonomiministeren, om han er klar over, at der er eller kan være en sådan sammenhæng, og om regeringen agter at gøre noget for at hindre, at det fortsætter.

Økonomiministeren fandt ikke, at vismændenes forslag om at bruge nogle nye instrumenter i stabiliseringspolitikken i form af variable skattemæssige afskrivningsregler eller konjunkturbetingede henlæggelser til og brug af investeringsfonde var særlig egnet, i hvert fald sagde økonomiministeren, at han ikke ville stille sig bag det, men syntes, at vi skulle vurdere den konkrete situation, når der opstod problemer, og så måtte man tage stilling til, hvilke instrumenter man skulle anvende.

Men for at man kan gøre det i fremtiden, er man vel nødt til at have foretaget nogle analyser af disse forskellige instrumenters anvendelighed. Jeg vil derfor spørge økonomiministeren, om det ikke også er regeringens opfattelse, at man, hvis man i en sådan konkret situation skal tage stilling til, hvad man skal gøre, må være forberedt ved på forhånd at have gennemført nogle analyser af de forskellige instrumenters egnethed.

Endelig er der spørgsmålet om proceduren. Og her siger økonomiministeren, at alting er såre godt: man følger de regler, der er nedfældet i nationalbankloven, og der er et fortrinligt samarbejde og en god koordinati-on, så der er ikke nogen grund til at lave om på proceduren i forholdet mellem Nationalbanken og folketinget og regeringen.

Men økonomiministeren er dog enig med vismændene i, at der kunne være behov for noget mere information om pengepolitik.

[Ivar Nørgaard]

Jeg tror imidlertid, at der ikke kun er behov for noget mere information til befolkningen om pengepolitik, som økonomiministeren formulerer det, men at der også er behov for, at folketinget og dets udvalg har mulighed for aktivt at beskæftige sig med pengepolitikken og dens relationer til finanspolitik, indkomstpøolitik og valutapolitik. Vi behandler jo disse sager her i folketinget hver for sig, og det gør, at der bliver overordentlig stor skævhed i myndighedsfordelingen, for mens vi så godt som slet ikke behandler pengepolitik og valutapolitik, men derimod finanspolitik og indkomstpøolitik, foregår der for lukkede døre en række drøftelser om pengepolitikken sammenhæng med de andre politikker. Derfor ville vi mene, at vi burde se på en ny metode, en ny procedure for et bedre samarbejde mellem regeringens forskellige ministerier, Nationalbanken og folketinget.

Som næste punkt på dagsordenen skal vi jo behandle et forslag fra socialdemokratiet og et par andre partier om, hvordan man kunne gøre dette mere effektivt for så vidt angår valutabekendtgørelsesændringer. Men vi finder faktisk, at det også burde gøres for pengepolitiske foranstaltninger – også dem, der udelukkende vedrører det indre marked – og jeg vil spørge økonomiministeren, om han ikke finder, det ville være fornuftigt at gøre det politisk-økonomiske udvalg til et forum for regelmæssige redegørelser fra regeringen om penge- og valutapolitiske transaktioner. Det er da rigtigt, som økonomiministeren siger, at ressortfordelingen er sådan, at det er under industriministeren, valutasagerne sorterer, og at det normalt har været valutaudvalget, men der er jo ikke noget i vejen for, at vi ophævede valutaudvalget herinde og bestemte, at det nu skulle foregå i sammenhæng med finans- og økonomisk politik i det hele taget i PØ-udvalget, og at industriministeren så kom i PØ-udvalget. Det er altså grunden til, at vi har stillet det forslag, som vi skal behandle om et øjeblik, men vi ser også gerne, at det sker for så vidt angår de almindelige pengepolitiske forhold, og at vi dér får en drøftelse, som muligvis også skulle medføre, at vi i givet fald kunne få en drøftelse med Nationalbanken i dette udvalg – ikke kun ved, at vi fik skriftlige svar, men også ved, at vi fik en drøftelse med repræsentanter for Nationalbanken, for som med-

lemmer af repræsentantskabet møder vi kun Nationalbanken fire gange om året, og det er ikke rimeligt; man skal også ad hoc, altså akut, kunne tage denne debat op.

Gammelgaard (KF):

Når man hører socialdemokratiske og SF-talsmænd i denne debat, skulle man tro, at liberalisering af kapitalbevægelserne er noget nyt, noget, den nuværende regering har fundet på. Men kendsgerningen er jo, at Danmark i mere end 25 år har forsøgt at få så liberale kapitalbevægelser som overhovedet muligt.

Det begyndte i slutningen af 1950'erne inden for det daværende OEEC og blev fulgt op i 1961 gennem vedtagelsen af OECDs såkaldte kapitalliberaliseringskode. I 1972, da den daværende statsminister og den daværende minister for udenrigsøkonomi og markedsanliggender – det sidste var for øvrigt hr. Ivar Nørgaard – på Danmarks vegne underskrev Romtraktaten, forpligtede vi os til at sikre fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital. I 1979 meldte vi os så ind i det såkaldte EMS-samarbejde, der sikrer stabilitet i kurserne og for øvrigt også øget tillid til kronen.

Det er altså ikke noget nyt, at vi har fået liberale kapitalbevægelser; det er noget, skiftende regeringer har arbejdet på bevidst igennem mange, mange år – ja mere end 25 år.

De liberaliseringer, Danmark har gennemført på penge- og valutaområdet, er heller ikke noget særsyn set i international sammenhæng. Det er en international proces, som er en naturlig følge af den økonomiske integration, som heldigvis er sket mellem landene. En øget samhandel landene imellem forudsætter simpelt hen et mere fleksibelt og frit kapitalmarked til betaling og finansiering af bevægelserne.

De seneste års liberaliseringer – altså i denne regerings tid – har givet en række særdeles positive resultater. Dem glemmer oppositionen at nævne.

I den pengepolitiske redegørelse fra vismændene peger man på rente- og inflationsfaldet som to konkrete resultater af de nye penge- og valutabestemmelser. Ingen kan vel påstå, at en halvering af både renten og inflationen har skadet dansk økonomi – tværtimod.

[Gammelgaard]

Der kan nævnes andre positive virkninger. Erhvervslivet har fået øget adgang til udenlandsk finansiering af projekter. Det betyder dels, at lån kan optages til en lavere rente, dels at virksomhederne har mulighed for at sprede låntagningen på flere valutaer og dermed mindske valutarisikoen. Endvidere har den faste kronekurs, som jo er gennemført sideløbende med liberaliseringerne af valuta-bestemmelserne, betydet øget sikkerhed for danske virksomheder og de udenlandske investorer. Det fremmer ikke alene investeringerne i Danmark, men gavner tillige vort internationale økonomiske omdømme – vor kreditværdighed er styrket.

Disse positive elementer har medvirket til, at vi i Danmark bedre end i langt de fleste andre vestlige lande har været i stand til at udnytte det internationale opsving. Vor stigningstakt i investeringer, produktion og beskæftigelse ligger jo absolut i toppen.

Selvfølgelig kan man, som oppositionen i virkeligheden siger, fremføre, at den liberale valuta- og pengepolitik kræver en fast finanspolitik og en fast indkomstpøolitik, men en sådan politik er vel heller ingen skade til. Det er en simpel nødvendighed, hvis vi skal klare os i den internationale konkurrence og løse dansk økonomis balanceproblemer.

Udgangspunktet for hele denne debat var jo, at man ønskede en pengepolitisk kommission nedsat, og det havde sammenhæng med, at der var nogle, der ønskede en statslig styring af kapitalmarkedet. De pågældende hentede inspiration til dette bl.a. i Norge og Sverige, hvor man i en årrække har forsøgt at fastsætte renten rent politisk.

Fra det konservative folkepartis side afviser vi ideerne om en ændret pengepolitik, der bygger på offentlige styringsprincipper. En virkeliggørelse heraf vil føre til en forvridning af hele vort kapitalmarked; ikke mindst i international henseende vil dette være yderst uheldigt.

I Norge og Sverige førte den kunstigt lave rente til et ineffektivt kredit- og kapitalmarked. I Sverige har man ligefrem tvunget banker, sparekasser, forsikringsselskaber og pensionskasser til at placere deres midler i lavt forrentede statsobligationer. Det har medført en overefterspørgsel efter rentebillige lån, så man har måttet indføre kreditrationering, og de forskellige restriktioner har skabt et stort antal uorganiserede finansielle institutioner,

hvor erhvervslivet i stadig højere grad har lånt penge. Hermed er den organiserede del af kapitalmarkedet sakket agterud. Det, der altså er sket i de lande, hvor man har prøvet offentlig styring, er, at der er opstået et egentligt gråt pengemarked. Man er i Sverige begyndt at indse disse ulemper, og den svenske pengepolitik er da også blevet ændret betydeligt i markedsorienteret retning.

Herhjemme bør vi ikke begive os ud i eksperimenter som dem, man har gennemført i Norge og Sverige. Det danske kapitalmarked skal fungere på frie markedsvilkår. En anden pengepolitik vil let kunne slå det økonomiske opsving i stykker.

I den pengepolitiske debat har spørgsmålet om beslutningsprocessen omkring valuta- og pengepolitikken været rejst. Som situationen er i dag, bestemmes pengepolitikken jo i et samarbejde mellem regeringen og Nationalbanken, mens valutabestemmelserne udformes af industriministeriet i samråd med Nationalbanken, økonomiministeriet m.fl., og således at folketingets valutaudvalg orienteres. Denne fremgangsmåde er hensigtsmæssig og smidig. Derfor er der ingen grund til hverken at ændre i nationalbankloven, oprette et fælles tilsynskontor for de finansielle institutioner eller nedsætte en pengepolitisk kommission.

Alt i alt kan det konkluderes, at de liberaliseringer, som er blevet gennemført i de seneste år, har gjort penge- og kapitalmarkedet mere frit og effektivt end nogen sinde tidligere. Kreditkildernes større tilgængelighed, herunder mulighederne for lån i udlandet til en væsentlig lavere rente end tidligere, har sat skub i investeringerne og dermed forstærket det økonomiske opsving.

Med liberaliseringerne har markedskræfterne fået mere spillerum, og det er det, vi har høstet frugterne af i form af øgede investeringer og øget produktion og beskæftigelse.

Hele udviklingen er altså startet på et tidligt tidspunkt, og nu, da hr. Ivar Nørgaard har sin opmærksomhed fuldstændig henledt på talerstolen, vil jeg gerne gøre opmærksom på, at det var hr. Ivar Nørgaard, der som minister for udenrigsøkonomi og markedsanliggender i 1972 skrev under på Romtraktaten på Danmarks vegne og dermed også skrev under på, at han og vi gik ind for frie kapitalbevægelser.

[Gammelgaard]

Jeg mener ikke, debatten vil bringe nye og afgørende ting frem, som vil tale for en ændring af den nuværende penge- og valutapolitik. Regeringen fører den politik, som vor internationale situation kræver, og som økonomisk er mest hensigtsmæssig.

Fogh Rasmussen (V):

Kapitalmarkedet skal have lov at fungere frit. Pengepolitikken er ikke velegnet til at styre konjunkturerne. Det er for mig at se de to hovedkonklusioner på det økonomiske råds pengepolitiske redegørelse. Med denne redegørelse er tæppet revet væk under de dirigerlystne, som vil regulere kapitalmarkedet, og som vil indføre restriktioner for de frie kapitalbevægelser. Indgreb i det frie marked er umulige at praktisere, og de har en lang række skadevirkninger i det lange løb.

Siden 1982 er rentespændet mellem Danmark og udlandet indsnævret ganske kraftigt, og det skyldes, at den danske rente er faldet langt mere end renten i udlandet. Der er to afgørende grunde til det danske rentefald. For det første dette, at regeringen har haft som sit erklærede mål at holde kronkursen fast, og for det andet liberaliseringen af valuta- og kapitalmarkedet. Den nye valutapolitik har betydet, at udlændinge ikke længere forventer tab på at placere penge i danske kronepapirer, og at danskere ikke forventer tab på at låne udenlandsk valuta; følgelig behøver vi ikke længere en overrente for at tiltrække kapital til at dække underskuddet på betalingsbalancen.

Under den tidligere regering fra 1979 til 1982 forventede alle mennesker, at der ville ske stadige og krybende devalueringer. Der opstod forventninger om kurstab ved kapitaltilførsel til Danmark, og denne risiko for tab blev kompensert gennem ekstraordinært høj rente. Derfor kan vi altså fastslå, at devalueringspolitik skaber behov for en rente, der er markant højere end i udlandet. Fastkurspolitik derimod giver mulighed for en rente, der nærmer sig renten i udlandet.

Fastkurspolitikken er blevet understøttet af en liberalisering af valutabestemmelserne. Der er nu praktisk talt frie kapitalbevægelser mellem Danmark og udlandet. De frie kapitalbevægelser har forstærket rentefaldet i Danmark. Frie kapitalbevægelser tvinger

nemlig landenes renteniveauer tættere sammen. Tag som eksempel, at renten på danske obligationer er højere end renten i udlandet: ja, så vil udlændinge selvfølgelig købe disse obligationer. Den større efterspørgsel vil presse kursen op og renten ned, indtil renten i Danmark nærmer sig renten i udlandet. Frit salg af kroneobligationer til udlandet er derfor en god ting. Det er et termometer for den danske økonomis helbredstilstand. Hvis der sælges mange kroneobligationer til udlandet, er det blot udtryk for, at renten i Danmark er for høj. Den frie kapitalbevægelse vil så sørge for at udligne renteforskellen mellem Danmark og udlandet.

Parallelt med liberaliseringen af valutabestemmelserne er også det hjemlige kapitalmarked gjort mere og mere frit, og det er også logisk. Når der er fri kapitalbevægelse over landegrænserne, kan der ikke opretholdes eller indføres restriktioner på det indenlandske kapitalmarked. Folk vil så blot omgå restriktionerne ved at flytte deres kapitaltransaktioner til udlandet. Man kan sige det på den måde, at har man sagt A, så må man også sige B. Når valutamarkedet er frit, så må også det hjemlige kapitalmarked være frit.

Og der er jo store gevinster ved frie kapitalbevægelser. Frie kapitalbevægelser letter den frie handel, konkurrencen skærpes, valgmulighederne øges til gavn for kunderne, omkostningerne ved handel og finansiering bliver mindre. Til gengæld er der store skadevirkninger på valuta- og kapitalmarkederne, hvis man indfører restriktioner. Den frie handel hæmmes, effektiviteten falder, omkostninger og risiko ved handel og finansiering bliver større. Dertil kommer, at valuta- og kapitalmarkeder i praksis er umulige at regulere stramt i det lange løb. Erfaringer fra 10 års restriktionspolitik på det hjemlige kapitalmarked fra 1970 til 1980 viser det klart og tydeligt. I den periode blev der lagt begrænsninger på pengeinstitutternes og realkreditinstitutternes muligheder for at låne ud. Resultatet af begrænsningerne på den organiserede kreditgivning var blot en vækst i den uorganiserede kreditgivning. Nye finansieringskanaler opstod, pantebrevsmarkedet blomstrede op, forsikringselskaber og pensionskasser gik ind på kreditmarkedet, der blev etableret markedslån uden om bankbalancerne, afbetalingsordninger voksede i om-

[Fogh Rasmussen]

fang, osv. osv. Moralen er: valuta- og kapitalmarkedet skal fungere helt frit, i længden kan markederne ikke reguleres med restriktioner. Indgreb i de frie kapitalbevægelser er skadelige, et liberalt valuta- og kapitalmarked indeholder derimod markante fordele.

Jeg er uenig med hr. Ivar Nørgaard, når han siger, at liberaliseringen af valutabestemmelserne og i det hele taget liberaliseringen af kapitalmarkedet har svækket muligheden for at føre konjunkturpolitik via pengepolitik. Nej, sandheden er den, at pengepolitikken har aldrig været egnet til at føre konjunkturpolitik. Nu har vi blot draget konsekvensen af det ved at gøre valuta- og kapitalmarkederne frie.

Men det er selvfølgelig klart, at frie kapitalbevægelser kombineret med en fast kronekurs stiller skrappe krav til den økonomiske politik. I længden er det kun muligt at fastholde kronekursen, såfremt inflationen i Danmark ligger lavere end inflationen i udlandet, og såfremt der sker mærkbare forbedringer af betalingsbalancen. Med disse bemærkninger vil jeg også på venstres vegne give min tilslutning til den redegørelse, som økonomiministeren har afgivet.

Økonomiministeren afviser i sin redegørelse de helt store ændringer af beslutningsprocessen i pengepolitikken. Det er vi fra venstres side helt enig med økonomiministeren i. Vi har hæftet os ved, at økonomiministeren er meget åben over for, at der over for offentligheden gives den bedst mulige orientering, information, om pengepolitikken. Vi tror også, det er en sund og en fornuftig ting for den offentlige debat og udformningen af pengepolitikken i det hele taget, at der er så megen offentlighed omkring den som muligt, men netop pengepolitik og valutapolitik er instrumenter, som ikke egner sig til en lang, indviklet beslutningsproces. Her vil vi ofte stå i situationer, hvor der er behov for konkrete, hurtige tiltag, og derfor kan vi tilslutte os den linje, som ligger i økonomiministerens redegørelse.

Jes Lunde (SF):

Det er godt, at der nu kommer en folketingsdiskussion om et område af den økonomiske politik, der hidtil har været uden for det parlamentariske demokratis rækkevidde. Beslutninger af meget stor rækkevidde er

truffet ikke blot af regeringen, uden at den var vidende om folketingets syn på sagen, men også af Nationalbanken uden nogen som helst mulighed for, at de, der var uenige, kunne opponere.

Beslutningsprocessen for den eksterne pengepolitik, som vedrører valutatransaktioner, trænger til at blive demokratiseret, så folketinget i videst muligt omfang inddrages. Det vil sige, at mere betydende ændringer i valutaregler skal godkendes i et udvalg nedsat af folketinget, jfr. det lovforslag, vi skal have til behandling efter denne forespørgselsdebat.

SF erkender, at der er nogle ting, der ikke kan inddrages i en langsommelig proces, som hr. Fogh Rasmussen var inde på. Det er klart, at en fastlæggelse af kronekursen fra dag til dag ikke kan behandles i folketinget af den simple grund, at eventuelle justeringer nødvendigvis må komme som lyn fra en klar himmel, hvis de skal have den positive effekt, som man har tiltænkt dem, men ikke desto mindre ville det også på det område være godt med en større diskussion af de langsigtede mål, som regeringen og Nationalbanken har på området.

Den interne pengepolitik, udviklingen i pengemængde og rente her i landet, trænger i mindst lige så høj grad til en demokratisering. Med de eksisterende spilleregler er det Nationalbanken, der alene og uden overhovedet at fortælle folketinget om sine planer, lægger politikken. Det er f.eks. Nationalbanken, der efter lang tids monetaristisk politik, hvor man tilstræbte en meget begrænset vækst i pengemængden, som helst skulle balancere med udviklingen i nationalproduktet, pludselig under den nuværende regering har ladet pengemængden stige eksplosivt. Det er SF's opfattelse, at Nationalbankens uafhængige rolle må begrænses, og vi kan som en spæd begyndelse støtte det økonomiske råds forslag om øget offentlig indsigt i pengepolitikken gennem høringer.

Det pengepolitiske synderegister starter med, at der i mange år har været ført en unødvendig voldsom overrentepolitik i Danmark. Filosofien fra Nationalbankens side har været, at renten her måtte være højere end i udlandet for at tvinge den private sektor til at tage lån i udlandet, så den kunne være med til at skaffe valuta til landet til dækning af underskuddet på betalingsbalan-

[Jes Lunde]

cens løbende poster. Historien har efter vor opfattelse givet os ret i, at dette ikke var nødvendigt. I starten af 1980erne steg den offentlige del af valutahjemskaffelsen markant, uden at det belastede landets samlede lånemuligheder. Overrentepolitikken har haft sin væsentlige del af skylden for de lave erhvervsinvesteringer, ligesom Nationalbankens rentepolitik ikke har været fri for politisk spekulation i form af en direkte modarbejdelse af regeringer, der ikke ville makke ret over for Nationalbankens synspunkter.

Hovedpunktet i synderegisteret i den aktuelle diskussion er jo nok den omfattende liberalisering af valutareglerne, idet man her har foretaget sig noget, der dels påfører samfundet omkostninger i milliardklassen, dels baster og binder fremtidige regeringer. Salget af kroneobligationer til udlandet har betydning, at ca. 30 mia kr. af Danmarks samlede valutabehov indtil nu er blevet dækket ved salg af obligationer til markedskurs fremfor direkte offentlig låntagning i udlandet. Renteforskellen har været følelig, og transaktionerne har indtil nu kostet Danmark ca. 1 mia kr. Ved faste valutakurser vil den forøgede rentebelastning af de allerede solgte obligationer være på ca. 0,8 mia kr. årligt.

Det er en i enhver henseende helt urimelig pris at betale for at opfylde regeringens ønske om at glæde EF med en udvidelse af kapitalens frie bevægelighed. Den rentemæssige gevinst i den interne pengepolitik kunne efter vores opfattelse være opnået gennem andre midler: ved diskontopolitik og kassebindingsregler. Vi deler ikke den lære, som hr. Fogh Rasmussen og hr. Gammelgaard drager af erfaringerne i Norge og Sverige. Tværtimod ser vi, at man dér i mange år har scoret en ganske betydelig gevinst ved at føre en mere offensiv pengepolitik.

Den øgede adgang til at optage finanslån i udlandet, hvis blot man er en momsregistreret virksomhed, er heller ikke tilfredsstillende set fra vores synspunkt. Det har gjort det langt sværere for fremtidige regeringer at styre forbruget, idet kreditrationeringen i højere grad vil føre til en fremvækst af alternative kreditmarkeder på det halvgrå marked.

Liberaliseringen af valutareglerne har betydning, at Danmark er blevet mere udsat for international spekulation. Der er skabt en betydelig udenomsparlamentarisk magtfaktor, som det vil være svært for en kommende

regering at udfordre. Et arbejderflertal kan f.eks. forholdsvis let og uden nødvendigvis at være skyld i det komme ud for en devaluering frygt i udlandet. Det kan betyde et tilbagesalg af kolossale mængder kroneobligationer, som fuldstændig vil slå bunden ud af valutakassen og bringe renten op i rekordhøjder.

Jeg har noteret mig, at det er kutyme både i regering og Nationalbank at sige, at det formentlig er institutionelle investorer, pensionskasser og den slags, der ligger inde med obligationerne, og de flytter dem ikke rundt. Jeg skal i den forbindelse henvise til, hvad Børsen skriver i dag:

»I tredje kvartal var der et nettosalg af danske obligationer til udlandet på godt 1 mia kr., men det dækker over et bruttosalg på ikke mindre end 17,9 mia kr. og et tilbakøb på 16,8 mia kr. Det betyder, at samtlige kroneobligationer i udlandet i gennemsnit passerer den danske grænse en gang hvert halve år.«

Det vil altså sige, at kroneobligationerne sidder meget løst og sagtens kan tænkes anvendt i en spekulativ sammenhæng.

Dertil kommer, at de mange finanslån også har gjort en hel del danskere til potentielle spekulanter mod kronen. Det er sandelig ikke nogen behagelig morgengave, man har beredt det næste arbejderflertal. Det kræver mod, hvis den regering ikke skal snuble i starten.

Ikke desto mindre er det SFs opfattelse, at arbejderflertallet må forsøge at genvinde Danmarks pengepolitiske handlefrihed, selv om det koster valutauro og måske sågar forsyningsproblemer i en periode. Fuld handlefrihed kan vi først for alvor vente, når der ikke længere er underskud på betalingsbalancen, og SF lægger derfor afgørende vægt på, at betalingsbalanceproblemet må finde sin løsning inden for en meget begrænset årrække.

Men trods gælden er der visse muligheder for at manøvrere pengepolitisk, hvis folkettingen vil slås for det. Derfor er det vigtigt at slå bremserne i over for yderligere bindinger af pengepolitikken såsom de tilløb til en de facto-valutaunion, som det økonomiske råd peger på. Glædeligvis har der fra politisk hold været en afstandtagen fra ideen. Således siger også økonomiministeren i sin redegørelse til folketingets politisk-økonomiske udvalg

[Jes Lunde]

fra. Men ideen er ikke død. Senest har EF-Kommissionens formand fremført krav om en fælles centralbank for EF-landene, så der er fortsat al mulig grund til at være på vagt.

Hvis vi pessimistisk vurderer, at der vil gå en tid, før vi får et andet flertal i folketinget, så er vi enige med det økonomiske råd i, at der er et presserende behov for at udvide det økonomisk-politiske instrumentarium. Pengepolitikken er delvis solgt til udlandet, og finans- og indkomstpoltikken er kørt i bund. I SF er vi klar med nye ideer i den økonomiske politik i form af miljø-, energi- og resourceafgifter som styringsmidler både over for råstofforbrug og betalingsbalance i en samlet alternativ økonomisk politik, men vi har intet imod, at også andre tænker i nye baner, og vi hilser det derfor velkommen, når det økonomiske råd foreslår variable afskrivningsregler gjort til genstand for en nøjere vurdering. SF har tidligere været fremme med tanken, og vi ønsker derfor et pålæg til regeringen om at starte et udredningsarbejde på området. Tilsvarende ønsker vi et pålæg til regeringen om at sætte farten op i det lovgivningsarbejde, der på baggrund af et udvalgsarbejde, som SF med et beslutningsforslag fik sat i gang, skal standse de øgede muligheder for skattetænkning, liberaliseringerne af kapitalbevægelser har medført.

Jeg skal derfor fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget pålægger regeringen

- at standse salget af kroneobligationer til udlandet,
- at begrænse adgangen til optagelse af finanslån,
- at styrke Nationalbankens informationspligt over for folketinget,
- at igangsætte et udredningsarbejde om variable afskrivningsregler og
- at fremskynde arbejdet med at bremse de muligheder for skattetænkning, liberaliseringen af kapitalbevægelser har skabt,

går folketinget over til næste punkt på dagsordenen.«

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Estrup (RV):

Som andre vil jeg gerne starte med at sige tak ikke blot selvfølgelig til økonomiministeren, men nok først og fremmest til det økonomiske råds formandskab og sekretariat for en meget interessant og klagørende redegørelse om det pengepolitiske spillerum i Danmark.

Det, som måske især gør redegørelsen nyttig, er, at den er skrevet af sagkyndige, som ikke har medansvar for pengepolitikken udformning. Der er ingen forsøg på at skrive sig uden om intrikate problemstillinger. Der er ingen tabuemner. Netop for pengepolitikken, hvor beslutningsprocessen foregår i et gråt område mellem regering og Nationalbank, er det helt afgørende, at debatten tager udgangspunkt i en uvildig analyse. Derfor er denne redegørelse et godt eksempel på det økonomiske råds berettigelse.

Da folketinget for godt et år siden startede denne debat om pengepolitikken, skete det på grundlag af et beslutningsforslag om et pengepolitisk udvalg fremsat af socialdemokratiet og SF. Formålet var først og fremmest at belyse realrentens betydning for statsfinanserne og for investeringsaktiviteten. Det radikale venstre fandt allerede dengang, at sigtet var for snævert, og at man i stedet burde interessere sig for dels det helt principielle spørgsmål, om der overhovedet er et spillerum for en selvstændig dansk rentepolitik, dels selve beslutningsprocessen i pengepolitikken, dvs. regeringens, Nationalbankens og folketingets indbyrdes roller. Baggrunden var det tidligere fremsatte radikale forslag om nedsættelse af en pengepolitisk kommission.

I sidste ende lod synspunkterne sig som bekendt forene i opfordringen fra et flertal i politisk-økonomisk udvalg om at bede det økonomiske råds formandskab om at udarbejde den foreliggende redegørelse. Jeg skal ærligt indrømme, at jeg ikke dengang havde forestillet mig, at den økonomiske udvikling så dramatisk ville understrege, at realrentesynsvinklen var for snæver, og at det helt afgørende spørgsmål var den stærkt begrænsede pengepolitiske handlefrihed eller autonomispørgsmålet. Er det ikke blevet klart før, så er det i hvert fald nu slået fast med syvtommersøm gennem det økonomiske råds analyse.

[Estrup]

Men sagen er jo, at det økonomiske grundlag for en debat om pengepolitikken ser noget anderledes ud i dag end for bare et års tid siden. Det danske renteniveau er sænket væsentligt, rentespændet over for udlandet er indsnævret, begge dele er sket uden væsentlig ændring af realrenten. Samtidig er der både i Norge og Sverige, som dengang var udgangspunktet for debatten om en større grad af statslig styring af renteutviklingen, sket en liberalisering af pengepolitikken, som nærmer den til den markedsorienterede danske udformning, og det danske renteniveau er nu nærmest i underkanten af de nordiske landes.

På den baggrund rejser spørgsmålet sig naturligvis, om der er sket en afgørende ændring i forudsætningerne for dansk pengepolitik inden for de seneste par år, eller om det, vi er vidne til, blot er led i en proces, en proces, som startede med liberalisering af kapitalbevægelserne i 1960'erne, men virkelig tog fart efter regeringsskiftet i 1982 og meget hurtigt førte til et betydeligt rentefald gennem en konsekvent fastkursvalutapolitik.

Det økonomiske råds formandskab lægger i den forbindelse stor vægt på den liberalisering af kapitalbevægelserne, som er gennemført siden 1983 og ikke mindst i foråret 1985. Liberaliseringen har medført en snæver sammenbinding af danske og internationale finansielle markeder, som giver få muligheder for en selvstændig dansk renteutvikling.

Heroverfor står den opfattelse, som Nationalbanken har givet udtryk for, og som økonomiministeren også har fremhævet her i dag, at den afgørende forudsætning for rentefaldet ikke er liberaliseringerne – de er sket gradvis – men derimod selve fastkurspolitikken og fjernelsen af devalueringsforventningerne.

Jeg tror ikke, den debat fører langt. En troværdig fastkurspolitik uden vidtgående liberalisering i kapitalbevægelserne er formentlig utænkelig. I betragtning af det kroniske danske betalingsbalanceunderskud er det næppe tænkeligt, at man skulle kunne fjerne forventninger om en dansk devaluering, hvis man fortsat opretholdt betydelige restriktioner for kapitalbevægelserne. Disse to ting hænger uløseligt sammen.

Men det, som står tilbage, er naturligvis, at kombinationen af stort set frie kapitalbevægelser og fast valutakurs via EMS-samarbej-

det har fjernet grundlaget for en selvstændig dansk rentepolitik, og det er en udvikling, som ikke uden videre kan gøres om. Gevinsten har været en halvering af det danske renteniveau siden 1982 og en særdeles påkrævet stimulering af investeringsaktiviteten. Denne udvikling indebærer imidlertid en betænkelig indsnævring af spillerummet for den økonomiske politik. Hele vægten lægges over på finanspolitikken og indkomstpolicen, som i forvejen er hårdt spændt for i forsøget på at skabe balance i statsfinanserne over for udlandet og samtidig nedbringe ledigheden. Det levner ikke mange muligheder for en dansk konjunkturpolitik til imødegåelse af en ugunstig international udvikling, og samtidig viser formandskabets redegørelse jo med al ønskelig tydelighed, hvor sårbar dansk økonomi er over for selv små ændringer i de udenrigsøkonomiske forudsætninger.

En konklusion, som i hvert fald må kunne drages på denne baggrund, er, at det er bydende nødvendigt, at regeringen og folketinget i den kommende tid interesserer sig stærkt for, hvilke alternative muligheder der er tilbage for konjunkturpolitikken. Redegørelsen peger selv på variable afskrivningsregler og investeringsfondshenlæggelser som middel til at påvirke investeringerne, når rentepolitikken er sat ud af spillet, men derudover må man nok søge at nå til en større grad af afklaring, end redegørelsen giver, med hensyn til mulighederne for en midlertidig deliberalisering af kapitalbevægelserne i tilfælde af en ugunstig international udvikling.

Det, som har undret det økonomiske råds formandskab og så sandelig også bør undre og forurolige folketinget, er, at liberaliseringen af kapitalbevægelserne og det indsnævrede spillerum for den økonomiske politik ikke i højere grad har været genstand for debat. Det er ikke betryggende, at folketinget bruger oceaner af tid på at behandle detaljer i finans- og indkomstpolicen, men stort set ikke beskæftiger sig med afgørende ændringer i penge- og valutakurspolitikken. Tingene hænger jo også her uvægerlig sammen.

Eksempelvis havde det været naturligt, om der var foregået en debat om den del af liberaliseringen, som vedrører finanslån. I realiteten er optagelsen af finanslån i udlandet nu et totalt ureguleret område. Kravet om, at man skal være moms- eller SE-registreret, er så formløst, at jeg tror, samtlige folketingets

[Estrup]

medlemmer ville kunne opfylde det. Og kontrollen med, om man faktisk driver erhvervsvirksomhed, er så lempelig, at den stort set ikke eksisterer, eller, som Nationalbanken skriver i en redegørelse for liberaliseringen af 11. juni 1985:

»Hvis der ikke drives erhvervsvirksomhed under det tildelte nummer, vil der formentlig gå et stykke tid, inden registreringsmyndighederne tager initiativ til at få registreringsnummeret slettet.«

På den baggrund må man nok spørge, om der er nogen som helst mulighed for eller rimelighed i at overveje styring af den indenlandske långivning bl.a. til forbrug.

Et andet og måske nok så tungtvejende eksempel kan hentes fra forårets påskeindgreb. Folketinget gennemførte her et indgreb i mulighederne for realkreditbelåning, bl.a. for at begrænse en eventuel forbrugsstimulering via belåning. Men den nok så væsentlige totale ændring af Nationalbankens pengepolitiske styring med overgang til styring af pengeinstitutternes indlån og udstedelse af indlånsbeviser blev overhovedet ikke nævnt, endsiige debatteret, i den forbindelse. Det er ikke holdbart, at folketinget er så dårligt informeret om ændringer på områder, der direkte påvirker den lovgivning, som gennemføres.

For det radikale venstre er der ikke tvivl om, at disse og andre eksempler må medføre, at der sker ændringer i den løbende information om penge- og valutapolitiske forhold, som tilflyder folketinget. Som det stærkt understreges i formandskabets redegørelse, er der ikke i øjeblikket en sådan åbenhed og klarhed i Nationalbankens og regeringens beslutningsproces om disse spørgsmål, at det giver folketinget mulighed for at forstå, endsiige deltage i processen.

Derfor bør udgangen på denne debat blive, at folketinget nu finder et sæt spilleregler, som gør det muligt at sikre en løbende information og debat om penge- og valutapolitiske spørgsmål i tinget, gerne via politisk-økonomisk udvalg og gerne med en mere direkte kommunikation med Nationalbanken. Jeg tror, at det vil bidrage til, også over for offentligheden, at løfte sløret for, hvad der sker og hvorfor inden for penge- og valutapolitikken.

Nør Christensen (CD):

I september 1985 afgav det økonomiske råds formandskab sin redegørelse. Denne redegørelse blev drøftet på et møde, hvor repræsentanterne for Assurandør-Societetet, Danmarks Sparekasseforening, Realkreditrådet og mange flere var indbudt.

I de senere år, og ikke mindst i den aller-seneste tid, har pengepolitikken gennemgået en fundamental ændring. Rækkevidden heraf understreges af, at det kun er kort tid siden, der regelmæssigt lød kritik af finans- og indkomstpoltikken, og da var jo en stor del af den økonomiske politiks stabiliseringsopgaver i første række betalingsbalancetilpasningen til pengepolitikken. Renten i Danmark var klart uhensigtsmæssig, alt for høj set ud fra hensynet til byrden på erhvervslivets investeringer og de offentlige budgetter. Man efterlyste på linje med en række tidligere udtalelser fra politisk hold en vurdering af mulighederne for at få en lavere rente og i det hele taget en vurdering af Danmarks pengepolitiske handlefrihed i forhold til den verden, der omgiver os.

Redegørelsen her i 1985 forekommer da at være mere af historisk end af reel aktuel interesse. Den danske obligationsrente er fra 1983 til i dag nået ned på omkring halvdelen af det rekordniveau, der en overgang observeredes i 1982.

I formandskabets redegørelse rejses der mange punkter, som er meget interessante, men som det vil kræve alt for megen tid at uddybe her. Jeg skal derfor kun beskæftige mig med nogle af disse punkter.

Valutaloven, som vi også har til behandling senere i dag, vil jeg ikke komme ind på, da CDs ordfører vil fremføre centrum-demokraternes synspunkter vedrørende dette lovforslag. Dog vil jeg gerne selv tilkendegive, at jeg er enig med økonomiministeren i, at der ikke er anledning til at ændre ressorttilhørsforholdet for valutaloven. Denne dækker også spørgsmålet om indførsel og udførsel af varer. Vi ved, at der foregår løbende drøftelser mellem de interesserede ministerier og Nationalbanken om alle disse spørgsmål.

Hvad angår spørgsmålet om ændring af nationalbankloven, kan jeg tilslutte mig ministerens redegørelse. Vi mener heller ikke i CD, at der er behov for en ændring af denne lov. Mange har sikkert en anden opfattelse og mener, at denne lov for længst er forældet. Men spørgsmålet er, om det er det rigti-

[Nær Christensen]

ge tidspunkt til at nedsætte en kommission, der skal foretage en tilbundsående undersøgelse af dette spørgsmål. Nationalbankloven fik vi i 1936, og formålsparagraffen er jo at opretholde et sikkert pengevesen her i landet samt at lette og regulere pengeomsætningen og kreditgivningen. Nationalbanken udøver i dag en meget stor informationsvirksomhed, og den har på baggrund af denne rapport endvidere tilkendegivet, at den vil være positiv over for ønsket om en udvidet informativ virksomhed. Det er noget, vi i CD kan tilslutte os.

Med hensyn til den direkte kontakt mellem Folketinget og Nationalbanken har de enkelte medlemmer såvel som udvalgene efter gældende praksis kunnet rette spørgsmål til Nationalbanken gennem økonomiministeren. Folketinget er repræsenteret i bestyrelsen og repræsentantskabet.

Derfor må det alt i alt siges, at koordinationen mellem Nationalbanken og regeringen må være formelt og reelt veludviklet. Der savnes ikke lejligheder til at udveksle de synspunkter, som parterne ind imellem kan have.

Når Nationalbanken i øvrigt har haft kritiske bemærkninger til den økonomiske udvikling, har disse mere taget sigte på en efter bankens opfattelse ikke tilstrækkelig håndfast finanspolitik og en for hurtig omkostningsudvikling, som tilsammen har overladt for store byrder til pengepolitikken. Men de resignationer, som Nationalbanken har givet udtryk for, kan selvsagt ikke tolkes som udtryk for manglende koordination i den økonomiske politik, der ville kunne afhjælpes ved ændret lovgivning eller praksis vedrørende Nationalbankens deltagelse i beslutningsprocessen.

Mange ressortministerier beskæftiger sig i dag med emner, der er væsentlige for pengepolitikken. Ud over de to økonomiske ministerier – finansministeriet med sit budgetdepartement og økonomiministeriet med regeringens økonomiske sekretariat – har især industriministeriet og boligministeriet samt skatte- og afgiftsministeriet væsentligt påvirket rammerne for og virkningerne af den danske pengepolitik. Det er klart, at en så stor kreds af deltagende ministre og embedsmænd stiller store krav til såvel samarbejde som koordination.

Jeg vil kort beskæftige mig med den politik, regeringen har ført vedrørende indkomst- og finanspolitikken.

Da regeringen for tre år siden overtog et fallitbo, var det dystre kommentarer som »nær afgrunden« og mange andre overskrifter, man dengang kunne læse og følge i dagspressen. Siden firkløverregeringen er kommet til, er det gået roligt og støt den rigtige vej. Regeringen har formået at sætte kursen rigtigt. Vi har i dag et erhvervsliv, som har lyst til at investere, vi har et erhvervsliv, som har optimisme og tro på fremtiden. Den 6. november 1985 havde den tidligere cheføkonom Steffen Møller et indlæg i Erhvervsbladet. Jeg vil gerne have lov til at citere, hvad han skrev:

»Underskuddet på statsfinanserne og betalingsbalancen vil snart være en saga blot.«

Han forudså altså, at renten ville falde til omkring 7–8½ pct. Steffen Møller roste regeringen for at have opfundet opsvingsteorien eller, som han udtrykte det, »en omvendt Heinesen«. Befolkningen har fået tro på fremtiden, og jeg synes, det er dejligt at læse disse bemærkninger.

Ingen skal være i tvivl om, at det er det danske erhvervsliv, vi skal satse på. På den måde får vi også løst en stor del af den arbejdsløshed, som vi har i dag. Det største ønske er vel, at vi får så mange mennesker i arbejde som overhovedet muligt.

Endvidere må vi heller ikke glemme, at andre ting spiller ind i hele vores økonomi, og her tænker jeg bl.a. på dollarkursen. I Børsens Nyhedsmagasin den 7. oktober 1985 kan man læse, at gælden til udlandet kun vokser lidt i år. Det skyldes som sagt den omtalte dollarkurs. Flere økonomer forudsiger et meget stort fald i dollarkursen. Dette forhold er blevet helt overset i den aktuelle bekymring over det store betalingsbalanceunderskud i år.

Til sidst vil jeg sige, at centrum-demokraterne helt og fuldt tilslutter sig økonomiministerens redegørelse til Folketinget i dag.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Allerførst vil jeg godt sige, at jeg synes, det er en grundig og interessant redegørelse, det økonomiske råd har udarbejdet, den pengepolitiske rapport, og da jeg læste den, kom jeg til at tænke på, at i virkeligheden ville det

[Anne Grete Holmsgård]

nok være langt fornuftigere at bede det økonomiske råd om fremover at udarbejde den type redegørelser eller rapporter – eller nogle tilsvarende – fremfor at lade det fortsætte med at komme med halvårslige konjunkturrapporter, som markedet i forvejen er oversvømmet med. Det er markedet til gengæld ikke med den type redegørelser, som vi diskuterer i dag. Faktisk er det den første, jeg har set på området, og jeg kunne pege på en lang række andre forsømte områder, hvor der simpelt hen ikke er lavet dokumentationsarbejde, via hvilket folketingets medlemmer og andre kan få indblik.

Det, der i øvrigt slår én, når man læser denne redegørelse, er det forhold, at den påviser, hvorledes Danmarks handlefrihed på det pengepolitiske område – og dermed med hensyn til den økonomiske politik som helhed – er blevet indskrænket og er blevet indskrænket endog dramatisk gennem det seneste par år, uden at der egentlig har været ført nogen demokratisk diskussion herinde om, hvorvidt det var hensigtsmæssigt, uden at der er ført nogen debat, og uden at der er truffet nogen beslutninger. De beslutninger, der er taget, har ligget i regeringens regie og er naturligvis også blevet taget på den måde, at man har rådført sig med Nationalbanken, der så har været med til at føre disse beslutninger ud i livet.

Det er selvfølgelig fuldstændig uacceptabelt, at det foregår på den måde. Jeg har da også kunnet høre på et flertal af ordførerne, i hvert tilfælde de ordførere, der repræsenterer et politisk flertal herinde, at de er stærkt utilfredse med denne situation og ønsker den lavet om.

Så vidt jeg har kunnet se i den udskrift, jeg har fået af, hvad økonomiministeren sagde heroppefra under sin indledning, så er økonomiministeren ikke interesseret i en sådan omlægning, og det kan man sådan set godt forstå, for han synes jo, det går helt fint, og hvorfor skulle han lægge op til en åben diskussion af en politik, som han synes han kan stå inde for, og som han ikke synes der er nogen problemer med? Jeg synes nu, det er trist nok, for uanset hvad man mener om dette, må det vel være rimeligt at have en åben diskussion om det og da i det mindste en diskussion om, hvordan mål og midler egentlig har virket inden for pengepolitikken. Det har der ikke været, og det har der sandt

at sige heller ikke været under forudgående regeringer.

Det fremhæves i økonomiministerens indlæg, at man har repræsentaskabet og bestyrelsen i Nationalbanken, og at de politiske partier jo sidder med ved bordet dér. Ja, det gør de, men det er altså under nogle stærke begrænsninger. Vi sidder der ikke i øjeblikket, men har siddet der, og jeg kan tydeligt huske, hvor utrolig vanskeligt det var overhovedet at vriste almindelige oplysninger frem ad den vej. Det er da muligt, at der er andre, der har større succes med det, men i hvert tilfælde kunne vi ikke få dem, og så synes jeg allerede der er et stort skår i Nationalbankens repræsentantskab som informationskilde.

Det andet er, at det jo ikke er noget rent politisk forum; der sidder alle mulige andre med. Det er vel mere rimeligt, at det foregår i en åben beslutningsproces, en åben debat her i folketinget, og ikke i Nationalbankens repræsentantskab.

Når man ser på nogle af de ting, som den pengepolitiske redegørelse omtaler, så er det mest bemærkelsesværdige – som jeg tidligere har sagt – at de konkluderer, at muligheden for at omgøre den liberalisering, der er foregået af valutabestemmelserne, er stærkt begrænset. Med andre ord er det temmelig vanskeligt at omgøre dem. De siger ikke direkte, at det ikke kan lade sig gøre. Nej, naturligvis er det ikke sådan, at det ikke kan lade sig gøre, men det er klart, at det bliver vanskeligt, og jeg tror ikke, det bliver mindre vanskeligt, hvis det er institutioner eller institutionelle opkøbere, der sidder med den store mængde af danske obligationer, der er solgt til udlandet. Tværtimod tror jeg, det gør det vanskeligere, for de vil være i stand til at handle meget hurtigt og smække obligationerne tilbage på markedet. Ikke desto mindre mener jeg, det er katastrofalt, at vi i den grad har haft udsalg af vores almindelige selvstændige handlefrihed på dette område og simpelt hen har indskrænket midlerne i den grad.

Jeg vil godt tage et enkelt eksempel for at illustrere, hvor vigtigt det, der foregår inden for pengepolitikken, egentlig er, og hvor absurd det er, at det ikke er genstand for nogen diskussion – for den sags skyld heller ikke nogen synderlig kontrol, sådan som proceduren har været indtil nu.

[Anne Grete Holmsgård]

Da vi oplevede et meget brat og hurtigt rentefald i vinteren 1982-83, var der tale om, at milliarder af kroner skiftede hænder i løbet af en relativt kort periode. Der var i virkeligheden tale om, at beløbsstørrelser, der svarer til i hvert fald to gange det årlige socialbudget herhjemme i Danmark, skiftede hænder, kapitalgevinster, der gik fra den ene til den anden.

Det er vel sådan, at vi alle sammen betragter det som indlysende, at når der er tale om fordelingspolitik, diskuterer man det i folketinget og tager en eller anden beslutning – og det er vel at mærke om fordelingspolitik, som handler om meget, meget færre kroner end dem, der blev fordelt via dette rentefald. Her har man simpelt hen haft en omfordeling, men ingen i folketinget har taget politisk stilling til, om den var ønskelig, om man mente, den skulle foregå på den måde, eller man eventuelt skulle lave nogle forskellige indgreb, som betød, at fordelingen blev på en anden måde. Det virker jo fuldstændig grotesk, at man i regeringen alene kan sidde og lave fordelingspolitik, så det klodser, mens andre områder naturligvis må være underlagt en almindelig politisk diskussion. Her var det bare de facto-politik.

En anden ting, som ikke så meget handler om denne regering som om situationen forud for denne regering, er hele højrentepolitikken. Den er ligesom blevet taget som en nødvendighed, en indiskutabel nødvendighed, der egentlig aldrig er blevet gjort til genstand for en reel politisk diskussion. Ja, bevares, der har været enkeltmedlemmer, og der har været folk på venstrefløjen, som har rejst det spørgsmål, om det egentlig var hensigtsmæssigt, det, man gjorde i hele perioden under højrentepolitikken, om det var hensigtsmæssigt at finansiere et kasseunderskud gennem udstedelse af statsobligationer, men der har aldrig været et udspil fra regeringen, der overhovedet tog det op og prøvede at diskutere mål og midler.

Og interessant nok kom der heller ikke noget udspil til en diskussion, da højrentepolitikken begyndte at se virkelig mærkelig ud, og det skete i starten af 1980'erne, hvor det jo ikke gik, som det ellers skulle ifølge logikken med højrentepolitikken, den logik, der siger, at man skal have de private til at optage lån i udlandet. Da skete der nemlig det, at det faktisk var staten, der optog alle lån, når

man havde en kapitaleksport. Altså var det almindeligt fremførte argument for højrentepolitikken – i hvert tilfælde i den periode – brudt sammen, men man kørte bare videre, som om man ikke havde set noget, og formentlig ønskede man heller ikke at se det.

Det, rapporten i øvrigt påpeger, er jo, at valutaliberaliseringen er blevet ført frem sammen med en liberalisering af kapitalmarkedet som helhed, og her synes jeg, det er interessant, at rapporten temmelig åbent siger, at det er svært at se gevinsterne ved liberaliseringen af kapitalmarkedet. Jeg synes da nok, at det er en diskussion værd, om der egentlig er nogen gevinster ved den og i givet fald hvilke.

Et sidste problem jeg vil komme ind på, som rapporten rejser, er spørgsmålet om øgede muligheder for skattetænkning i kraft af, at der er foregået en stigende liberalisering på dette område.

Herom siger rapporten selv, at man regner med, at den eneste måde, man kan tackle dette problem på, er ved en international tilnærmelse af skattereglerne.

Det omtaler økonomiministeren også i sit indlæg, og han siger, at det er urealistisk, men han tager faktisk ikke afstand fra, at det kunne være ønskeligt. Her synes jeg da nok, vi må til at råbe vagt i gevær, for én ting er det, der allerede er solgt ud af, og som vi vil være med til at ændre på, men en anden ting er, at hvis man ligesom åbner for, at vi også skal have en unionisering – eller hvad vi nu kan kalde det – på skatteområdet, så synes jeg virkelig, at det er ved at være bekymrende, for i virkeligheden har vi jo oplevet i hele den diskussion, vi har om politisk union i forbindelse med EF, at der på det økonomiske område, det valutamæssige område, det pengepolitiske område som helhed er taget nogle skridt henimod en union, uden at det er blevet diskuteret. Jeg synes, det er vigtigt, at vi får sat bremseklodserne i, inden det går videre, selv om det måske har nogle omkostninger.

Hermed kommer jeg til den dagsorden, der er foreslået af hr. Jes Lunde på SFs vegne, og som siger som sin første pind, at man pålægger regeringen at standse salget af kronobligationer til udlandet. Det synes jeg ville være godt. Jeg er ikke i tvivl om, at modargumentet vil være: ja men det vil jo blive pokkers dyrt. Jeg vil sige: ja, det bliver

[Anne Grete Holmsgård]

dyrt, når man ikke diskuterer de politiske beslutninger, men bare tager dem og kører derudad; så bliver det selvfølgelig dyrere, end hvis man havde lagt op til en almindelig demokratisk diskussion om, hvorvidt det nu var ønskeligt. Jeg synes egentlig, det er mere rimeligt, at det er den regering, der har stået for det, der skal tage smækkene, end nogle andre på et andet tidspunkt.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at rose det økonomiske formandskab for den fyldige rapport, vi har fået, og som ikke alene omhandler pengepolitik, men også har en del både finans- og indkomspolitiske betragtninger.

Den historiske redegørelse for liberaliseringen af kapitalen er jo givet af hr. Gammelgaard, så den skal jeg ikke gentage.

Jeg vil begynde med at trække nogle ting frem fra denne fyldige redegørelse, som vi har fået.

Man begynder med at slå fast allerede på første side, at et lavt renteniveau har flere fordele. Ikke alene betyder et lavt renteniveau meget forøgede investeringer, men samtidig har et lavt renteniveau også positive fordelingspolitiske følger. Det er generelt til gavn for de lavere indtægter med et lavt renteniveau. Disse to kendsgerninger mener jeg det er meget vigtigt at få understreget som en læsesætning at trække ud af denne redegørelse.

Så slår man på side 3 fast, at der sker en hastig internationalisering af bankvæsenet, og videre på side 4 slås det fast, at Danmark er gået længst i retning af liberale valutabevægelser og valutabestemmelser inden for de små lande i EF-sammenhæng.

Videre siger man på side 5, at den stærke inflationsdæmpning og det rygstød, som EMS-medlemskabet giver for fastkurspolitikken, utvivlsomt har haft afgørende betydning for, at fastkurspolitikken nu synes på vej til for alvor at slå igennem på det danske renteniveau.

Så har man også på side 15, synes jeg, nogle interessante betragtninger. Der siger man lidt om både finanspolitik, indkomspolitik og pengepolitik og slår fast, at finanspolitikken tilrettelæggelse kræver lovgivningens medvirken, hvilket ofte vil være ret

tidkrævende. Det samme for indkomspolitikken vedkommende.

Derimod når det gælder pengepolitikken, slås det fast, at det er vigtigt at kunne foretage hurtige indgreb, og jeg er enig i det, der siges om betydningen af hurtige indgreb på det pengepolitiske område.

Hvis vi ud fra bare de få ting, jeg har trukket frem, sammenligner den forrige regerings politik og denne regerings politik, så kan man jo spørge: hvad var karakteristisk for den tidligere regerings økonomiske politik? Det var devalueringspolitikken, og hvad fik den til følge? Den var med til at skabe den rekordhøje rente med de negative virkninger, som jeg har påpeget, svækkende for investeringspolitikken og uheldig for fordelingspolitikken.

Hvad har til gengæld karakteriseret denne regerings politik? Fastkurspolitikken, liberaliseringen af kapitalbevægelserne, som dog – efter den historiske redegørelse, hr. Gammelgaard kom med – begyndte på et langt tidligere tidspunkt, og for det tredje fjernelsen af en devalueringsforventning. Fastkurspolitikken, liberaliseringen af kapitalbevægelserne og fjernelsen af devalueringsforventningen har medført det dramatiske rentefald – med de positive virkninger, som det har haft. Stiller vi de to ting over for hinanden, mener jeg, valget er let. Det er let at konstatere, hvilken politik der har været den positive. Det er den politik, som den nuværende regering har ført og fortsat fører.

Jeg er også enig i det, den radikale ordfører, hr. Estrup, sagde, nemlig at fastkurspolitik, liberalisering af kapitalbevægelser og fjernelse af devalueringsforventningen hører sammen. Man kan ikke bare tage den ene eller den anden del ud og så samtidig håbe på og regne med, at man fortsat kan have den meget lave rente.

Det er klart, at vælger man den politik, som medfører den lave rente, så betyder det, at indkomspolitikken og finanspolitikken får øget betydning, og så mener jeg også, vi må gennemtænke, om vi kan finde andre instrumenter til styring af den økonomiske politik i en given situation. Men ellers vil jeg sige, at den udvikling, som har medført den lave rente, skaber ekstra behov for en langvarig stram indkomspolitik og også for, at de forskellige industrilande fører en koordineret økonomisk politik for på den måde at sætse

[Kofod-Svendsen]

på, at det opsving, som er kommet, bliver langvarigt, og så har vi brug for en balance-ret og ikke en inflationær vækst. En lav inflation er fortsat en nødvendighed.

Til sidst vil jeg takke økonomiministeren for den redegørelse, vi har fået, og som mit parti helt kan tilslutte sig. Jeg vil især understrege det, økonomiministeren sagde om betydningen af øget information. Nationalbanken har talt om betydningen af, at der gives en udvidet information, og økonomiministeren tilsluttede sig helt dette synspunkt. Mit parti vil gerne udtrykke stor glæde over, at den øgede information så stærkt blev understreget; ikke mindst den side vil vi tilslutte os, og inddrager man politisk-økonomisk udvalg i denne proces for at informere yderligere om pengepolitikken, kan vi også tilslutte os det.

Dohrmann (FP):

Fremskridtspartiet kan tilslutte sig økonomiministerens redegørelse, og heri ligger også en positiv indstilling til den nuværende arbejdsdeling mellem henholdsvis regeringen, folketinget og Nationalbanken.

Vedrørende salg af danske obligationer til udlandet er fremskridtspartiet ikke enig med dem, der mener, at lille Danmark kan isolere sig. Køb og salg af obligationer bør kunne foregå, som det foregår med enhver anden vare på tværs af landegrænser, og det, regeringen her har åbnet for, er på trods af de kritiske røster, der bl.a. har lydt her i dag, noget, som efter vores mening er det mest geniale, regeringen har foretaget sig.

Forudsætningen for, at det kan foregå så nogenlunde risikofrit, er selvfølgelig, at der bliver ført en fornuftig finanspolitik, og her skal regeringen ikke roses. Finanspolitikken halter meget bagefter, så her har regeringen meget at leve op til. Vi står jo foran at skulle vedtage en ny finanslov, som udviser et dundrende underskud, og det er da helt klart, at hvis regeringen blot ville gøre nogle alvorlige forsøg på at få det ændret, ville det hele have set langt mere lysrødt ud, end det gør i dag.

Det er klart, at den førte politik irriterer socialdemokratiet og SF, og SFs ordfører, hr. Jes Lunde, sagde jo også rent ud, at det blev meget svært for en arbejderregering bagefter at komme til. Og hvorfor gør det det? Jeg forstår godt, hvad hr. Jes Lunde mener, for

det, der ligger bag det hele, er selvfølgelig, at en sådan regering blot vil fortsætte med at gøre, som de gjorde i de glade 1960ere og begyndelsen af 1970erne, nemlig bruge løs af pengene. Det er det, der ligger bag, og det er rigtigt, at så er det meget, meget risikofyldt at sælge obligationer til udlandet, for man har den risiko hængende over hovedet, at folk lige pludselig vil begynde at få dem indløst. På den anden side, hvis man har en god valutabeholdning, hvor stor er risikoen så egentlig? Det, der samtidig ville ske, var jo selvfølgelig, at kurserne ville falde. Med andre ord køber man til en høj kurs, og vi risikerer eventuelt at skulle købe dem hjem igen til en lavere kurs. Med en god valutabeholdning vil der selvfølgelig også være penge i at sælge til en høj kurs og købe hjem igen til den lave kurs, men det lykkeligste og det bedste vil selvfølgelig være, at man fører en finanspolitik, som ikke bevirker, at udenlandske opkøbere lige pludselig kommer og vil have deres penge tilbage igen.

Som sagt, vi kan tilslutte os ministerens redegørelse, og heri ligger selvfølgelig også, at vi må stemme imod den dagsorden, som hr. Jes Lunde har foreslået.

Maisted (FD):

Denne debat viser jo med al ønskelig tydelighed, at det ikke passer, at der kan føres en åben debat om vores pengepolitik og vores valutapolitik. Det er punkt 1.

Punkt 2 er, at de partier, der har rejst debatten, har siddet i repræsentantskabet for Nationalbanken, de sidder i valutaudvalget, de sidder i politisk-økonomisk udvalg, og en tidligere økonomiminister deltager i denne debat, som om alt kom ned fra himlen, uden at han anede, hvad det drejede sig om.

Nej, det, der er sandheden, er, at disse venstrefløjspartier er blevet taget med bukserne nede, ganske enkelt, fordi de nu er bundet til en ganske bestemt liberal politik, der ikke giver dem bevægelsesmuligheder bagefter, hvis den ulykke skulle ske, at vi fik et rødt flertal her i folketinget. Så kan man ikke gøre, som man gerne vil, og som hr. Jes Lunde forestiller sig i dette dagsordensforslag, som jeg selvfølgelig ikke kan stemme for.

Vi er så heldige, at der nu er ført en økonomisk politik, der binder os til international

[Maisted]

valutapolitik, samarbejdet i EF, der betyder, at vores renteniveau følger det internationale marked. Det betyder en faldende rente, det betyder en stærk krone, og det betyder en fast valutapolitik. Det er præcis det, det danske samfund har behov for, og derfor er denne diskussion kun et udtryk for venstrefløjs-partiernes totale afmagt over for det, der er sket. De har sovet i timen.

Økonomiministeren (Anders Andersen):

Hr. Ivar Nørgaard startede med at sige, at pengepolitikken havde fået en stedmoderlig behandling her i folketinget. Det kan jeg i og for sig måske ikke være uenig med hr. Ivar Nørgaard i, men så kan man jo spørge: hvis er skylden? Er det ministerens skyld, regeringens skyld, eller er det folketingets politisk-økonomiske udvalg, der ikke har anmodet om at få nogle drøftelser af eller redegørelser for det, der er foregået på det pengepolitiske område?

Personlig har jeg da i og for sig savnet lidt mere interesse i folketinget for det pengepolitiske. Jeg kunne tænke mig, at min forgænger, hr. Ivar Nørgaard, har haft det på samme måde, at man vel – som det også er blevet sagt – fører lange diskussioner om finanslov og økonomisk politik, men ikke har beskæftiget sig så meget med det pengepolitiske område. I den seneste tid er opmærksomheden blevet vakt over for det pengepolitiske, og det har jeg i og for sig ikke noget imod.

Hr. Ivar Nørgaard stillede en række spørgsmål. Han var betænkelig ved, at kro-neobligationerne pludselig skulle begynde at vende tilbage, f.eks. hvis D-marken blev revalueret eller der skete andre internationale forskydninger. Det er ikke vores erfaring – heller ikke fra tidligere tider – at sådanne forskydninger i sig selv udløser store ændringer i de dispositioner, man har foretaget, men skulle det ske – og det er jo et større beløb, vi taler om på nuværende tidspunkt – må vi vel også sige, at vi har så store valutamæssige beholdninger, at det nok ikke ville skabe de helt store problemer i så henseende.

Hr. Ivar Nørgaard spurgte også, om jeg var enig i, at hvis der skete internationale ting, som skabte store problemer for dansk økonomi, kunne en deliberalisering og en renteforhøjelse komme på tale. Hvis der opstår sådanne situationer, må det vel først og

fremmest være regeringens opgave at vurdere, hvordan de tackles, så de gør mindst mulig skade i den målsætning og det sigte, som man har med den indenlandske politiske udvikling.

Jeg føler mig ikke overbevist om, at en større kontrol eller en mindre liberalisering ville være instrumenter, der i sig selv ville løse nogen problemer, men det måtte man i givet fald overveje at se på. Jeg tror, at det måske snarere kunne skabe større problemer, end det kunne løse problemer.

Med hensyn til renteforhøjelse har det mål, som regeringen har haft for vores rentepolitik, netop været at skabe en større aktivitet i samfundet, og hvis man begynder at føre rentepolitik, altså med en højere rente, hvilke skadevirkninger vil det så have på beskæftigelsen, hvilke skadevirkninger vil det have på produktionen, hvilken indflydelse vil det have med hensyn til at kunne løse de problemer, som vi jo stadig væk har i samhandelen med udlandet? Der vil være mange ting, som måtte gå ind i en sådan vurdering.

Hr. Ivar Nørgaard er også bekymret for, om forbrugslånene i sig selv er fremmede for et stigende forbrug herhjemme. Det har vi ikke rigtig nogen muligheder for at vurdere, hr. Ivar Nørgaard, men i det samlede forbrugsmønster er det i hvert fald min vurdering på nuværende tidspunkt, at denne liberalisering af forbrugslånene ikke i sig selv har været fremmede i stor udstrækning for det danske forbrug. Derimod har lempelsen i forbrugslånene nok haft en positiv indflydelse på en række erhvervsinvesteringer.

Der blev nævnt et eksempel med en ejendomsrådgiver, som kunne optage sådanne finanslån og så bruge dem til udlån. Jeg har også hørt det eksempel. Jeg ved ikke, om det er et enestående tilfælde eller det er noget, der eventuelt kan brede sig, det skal jeg ikke kunne sige noget om, men jeg må nok indrømme, at det ville være svært at træffe foranstaltninger mod det. Man kan nok forbyde ejendomsrådgivere at optage forbrugslån, fordi de genudlåner dem i forbindelse med hushandler, men man kan vel ikke forbyde, at en ejendomsrådgivers kone eller en anden lader sig registrere for på den måde at kanalisere det ud. Jeg tror, vi må sige, at det ville være vanskeligt at træffe afgørende foranstaltninger, som kunne sikre, at det ikke fandt sted.

[Økonomiministeren]

Så kan man stille spørgsmålet, hvor stor skade der sker ved det. Det er så en anden side af sagen. Hvor stor er skaden ved det? Ja, det kommer an på, hvordan renteudviklingen og vores renteniveau i forhold til andre landes renteniveau er, for det er jo kun i tilfælde af, at man kan låne billigere i udlandet, at interessen for sådanne finanslån er stor, og jo længere det danske renteniveau bringes ned, des mindre interessant bliver en diskussion om dette emne, for så vil det ikke have de virkninger og den interesse, som man måske tror i øjeblikket. Ser vi på renteniveauerne, er det jo efterhånden sådan, at det kun er relativt få lande, der har et lavere renteniveau, end vi har her i Danmark, og disse lande har jeg i hvert fald forstået at man fra finansministeriets side med hensyn til lånoptagning forsøger at udnytte i den udstrækning, det er muligt, og som der er behov for.

Et andet spørgsmål, som hr. Ivar Nørgaard rejste, var spørgsmålet om, hvorvidt man kan finde nye metoder til et bedre samarbejde om drøftelser om det pengepolitiske, og jeg tror, jeg var inde på i min redegørelse, at det synes jeg ville være nyttigt, men det er vel en analyse og en vurdering, som jeg går ud fra vil finde sted i forbindelse med det lovforslag, som skal behandles herefter. Hvis det kommer i politisk-økonomisk udvalg, får man dér mulighed for mere indgående at vurdere disse ting. Hr. Ivar Nørgaard rejste også spørgsmålet om en mere regelmæssig orientering i politisk-økonomisk udvalg i stedet for i et valutaudvalg. Jeg skal overhovedet ikke blande mig i – det er ikke regeringens opgave – hvor folketinget vil have sin orientering. Om det skal være i politisk-økonomisk udvalg eller det skal være i et valutaudvalg er set fra et regeringssynspunkt uinteressant. Derimod er det, set fra et regeringssynspunkt, naturligvis interessant at kunne sige, at vi gerne vil medvirke til, at man får den bedst mulige orientering om de beslutninger, der træffes på disse områder.

Jeg tror, det var hr. Jes Lunde, der var inde på det spørgsmål – i hvert fald blev spørgsmålet rejst – om man kunne få nationalbankdirektøren i samråd. Det rejser jo et helt principielt problem.

Jeg erindrer, at nationalbankdirektøren en enkelt gang, måske nogle enkelte gange, har været i samråd i et folketingsudvalg, men jeg

ved også, at det er en sag, der rent principielt har været overvejet, om man i udvalgene almindeligvis skulle kunne kalde personer uden for folketinget i samråd, altså til drøftelse og til høring, men det skal jeg ikke blandé mig i. Jeg vil bare nævne, at man naturligvis må være opmærksom på, hvilke konsekvenser det vil kunne indebære. Det må også være en af de ting, som man nærmere må overveje under den videre behandling af det næste lovforslag.

De bemærkninger, der i øvrigt har været fremme fra forskellig side, har jo kørt på – her tænker jeg på oppositionspartierne – at man ønskede en anden økonomisk politik. Det er forståeligt, fordi man har en anden opfattelse af, hvad der skal gennemføres, så det skal jeg ikke bebrejde nogen. Jeg kan kun sige, at for regeringen er det vældig vigtigt, at det, der tilrettelægges, også på det valutariske og det pengepolitiske område, har det sigte at fremme den økonomiske politik, som vi mener tjener beskæftigelsen og produktionen bedst, og det har været et af ledemotiverne i den holdning, vi har haft til de forslag, der her har været fremme.

Må jeg sige med hensyn til Børsens artikel, som hr. Jes Lunde henviste til, om disse bevægelser ud og ind, at man skal være opmærksom på, at en stor del af disse bevægelser er udtrækninger og refinansieringer af en række af de obligationer, der i øjeblikket befinder sig i udlandet, og her vil der altid være store bevægelser uden hensyn til, om der er noget nettosalg. At det griber forstyrrende ind på børsen, som det fremgår af artiklen, har jeg måske lidt svært ved at se, for tager vi den seneste tids udvikling på børsen, så har den jo været forbavsende stabil. Det er bevægelser på 1/4 point opad den ene dag, og 1/4 point nedad den anden dag, og det har i adskillige uger været forbavsende stabilt. Jeg har måske derfor lidt svært ved at se, at disse almindelige pengepolitiske transaktioner, som er et naturligt led i den friere valutahandel, skulle skabe de helt store problemer på disse områder.

Disse bemærkninger er måske ikke så udtømmende, men jeg synes ikke, at det, der er sagt, har givet anledning til, at jeg kommer med flere bemærkninger.

Ivar Nørgaard (S):

[Ivar Nørgaard]

Til økonomiministeren vil jeg gerne sige, at det forekommer mig at være i strid med det, industriministeren sagde i sin tid, da man liberaliserede salget af statsobligationer. Jeg husker, at vi havde en diskussion med industriministeren dengang, og han sagde, at det var klart, at man selvfølgelig altid kunne gribe ind igen og sørge for at reducere afløbet af disse obligationer ved at deliberalisere. Men det er, som om man i det seneste halve eller hele år har fået en anden holdning fra regeringens side end den, industriministeren dengang gav udtryk for, for nu fremstiller man det, som om selve deliberaliseringen i sig selv er så skadelig, at de fordele, det ville have i øvrigt, sådan som økonomiministeren netop sagde det nu, ville blive opvejet af den skadelige virkning, det kunne få på andre landes og pengeinstitutters vurdering af Danmarks kreditværdighed. Jeg tror, det er den tankegang, man anlægger over for troværdigheden af den danske økonomiske politik.

Men det, der kan blive tale om, er jo, at der kommer til at finde nogle forskubninger sted mellem kursniveauerne inden for EMS'en, og den situation er jo helt sikker, fordi man netop ikke, som økonomiministeren selv har sagt det, og som Nationalbanken også siger det, forestiller sig, at man i en overskuelig fremtid når frem til at have et egentligt fast monetært system, hvor der ikke kan ske kursændringer inden for EMS'en.

Når det nu ikke kan ske, kan vi meget let komme ud for i modsætning til det, hr. Fogh Rasmussen var inde på, at inflationsudviklingen i Danmark er større end inflationsudviklingen i Vesttyskland. Det er den som bekendt for tiden, og hr. Fogh Rasmussen gik endda så vidt, at forudsætningen skulle være, at inflationsudviklingen var lavere i Danmark end i de andre lande. Men den er altså rent faktisk større, og derfor kan man med et kronometers præcision forudse, at D-marken vil blive revalueret.

Når professionelle børsfolk finder, at det begynder at stramme til, så vil der, sådan som man siger i vismændenes rapport, være stor fare for, så vil det være sandsynligt, at de professionelle valutahandlere sender kroneobligationerne tilbage til Danmark, før der er sket en ændring i kursrelationerne, for ikke at få et tab, for tværtimod at indkassere en gevinst. Jeg synes, det er vigtigt, at man også, for at man kan imødegå den slags, ikke

fraskriver sig muligheden for at deliberalisere, men det synes jeg næsten ministeren gjorde.

Det glæder mig, at økonomiministeren også finder, at pengepolitikken rent faktisk har fået en stedmoderlig behandling, og at økonomiministeren også synes, at vi bør gøre noget her i folketinget og i et samarbejde mellem regeringen og Nationalbanken og folketinget for at finde frem til metoder, der giver pengepolitikken en mindre stedmoderlig behandling.

Jeg kunne da godt forestille mig, at man ud over løbende drøftelser og redegørelser i politisk-økonomisk udvalg etablerede høringer med deltagelse af Nationalbanken. Det behøver ikke at være i politisk-økonomisk udvalg, hvis man nu finder ud af, at det ikke er den rigtige måde. Man kunne lave høringer, som de gør i andre lande, og som vi f.eks. har gjort det på energipolitikens område herinde, men regelmæssigt og også ad hoc, så man sikrer sig en dialog med Nationalbanken. Det, der nemlig er problemet, er kommunikationen i form af dialog. Vi har kommunikationen, idet vi via økonomiministeren stiller spørgsmål og får skriftlige svar, men det giver ikke nogen dialog, og den savner man, når man skal vurdere de pengepolitiske handlinger.

Endelig vil jeg sige vedrørende SFs dagsordensforslag, at der er meget i det, navnlig den sidste del, der stemmer overens med det, jeg har fremført, men vi finder, det er noget bombastisk og lige så meget til den forkerte side, som hr. Fogh Rasmussens indlæg var superliberalistisk. Det er superrigoristisk pludselig at ville stoppe kroneobligationssalget og forbyde eller indskrænke finanslåne. Vi vil ikke kunne medvirke til den dagsordens vedtagelse.

Gammelgaard (KF):

Det af hr. Jes Lunde fremsatte dagsordensforslag lægger op til en helt anden penge- og valutapolitik end den, der har givet så positive resultater i dansk økonomi, og derfor vil vi naturligvis stemme imod dagsordensforslaget.

Fogh Rasmussen (V):

Hr. Ivar Nørgaard kaldte mit indlæg superliberalistisk. Jeg skal undlade at gå ind i

[Fogh Rasmussen]

en karakteristisk af, hvad forskellen i øvrigt måtte være mellem hr. Ivar Nørgaards indlæg og mine betragtninger om pengepolitikken, men kun fastslå, at de betragtninger, hr. Ivar Nørgaard kom med her i anden runde, i hvert tilfælde er meget farlige i pengepolitikken.

Hr. Ivar Nørgaard kritiserede økonomiministeren for at have fraskrevet sig muligheden for det, hr. Ivar Nørgaard med et fint udtryk kaldte deliberalisering, som jo på dansk betyder indgreb imod det frie kapitalmarked. Jeg har nu ikke tolket økonomiministerens indlæg her i dag på samme måde som hr. Ivar Nørgaard.

Hvis hr. Ivar Nørgaards betragtninger skal tages for pålydende, har de i virkeligheden et meget farligt indhold, for når danske pengepolitiske myndigheder udsender signaler om, at man forbeholder sig muligheden for det, hr. Ivar Nørgaard kalder deliberalisering, men som jeg altså kalder indgreb imod det frie kapitalmarked, kan de meget nemt blive mistolket i udlandet som signaler om, at der svækkes på fast kronekurspolitikken, at der svækkes på den målbevidste indsats for at nedbringe inflationstakten og forbedre betalingsbalancen.

Derfor er den slags signaler, hr. Ivar Nørgaard her i røgsignalform sendte op, i virkeligheden farlige for pengepolitikens stabilitet, og derfor synes jeg, at hr. Ivar Nørgaard sammen med mig skulle glæde sig over den fasthed, der var i økonomiministerens udtalelser på det punkt.

Lad mig slutte af med at sige, at vi naturligvis ikke kan støtte dagsordensforslaget fra SF.

Jes Lunde (SF):

Jeg skal takke økonomiministeren for svaret, men der var ikke meget, vi kunne blive enige om.

Økonomiministeren mente, at situationen var tryk og rolig, alt åndede fred. Vi fik at vide, at valutareserven er stor, så den kan godt modstå et pres. Jeg tvivler på, at det holder i praksis. Vist er valutareserven stor, men det er de løse penge i valutatransaktionerne med udlandet sandelig også. Det er sådan, at kroneobligationerne har et omfang af godt 30 mia kr. og finanslånene ca. 20 mia kr. Hvis der alene sker spekulation på de to

poster, er valutareserven sat til. Dertil kommer de løbende transaktioner i forbindelse med handelen med udlandet, som er rigelige til at slå bunden ud af vores valutakasse.

Økonomiministeren beskæftigede sig med Børsens analyse af situationen og sagde, at det var udtrækninger og refinansiering, der forklarede de store bevægelser. Det forstår jeg slet ikke. Det er da rigtigt, at der foregår en vis udtrækning, en vis refinansiering, men jeg har i et svar fra økonomiministeren fået oplyst, at den gennemsnitlige løbetid for kroneobligationerne er ca. 7 år, det vil sige, at vi højst kan tillægge udtrækninger og refinansiering ca. 5 mia kr. af bruttobevægelserne, medens de øvrige bevægelser faktisk er et udtryk for, at kroneobligationerne sidder løst hos indehaverne af dem. Der er altså stadig væk grund til bekymring dér.

Det er svært at forene økonomiministerens ord om, at der er ingen problemer, vi har valutareserver, det er finansielle investorer osv., med hr. Fogh Rasmussens frygt for overhovedet at foretage noget som helst her. Hvis vi lytter til hr. Fogh Rasmussen, hører vi helt andre toner: blot folketingsudtaler, at det er lidt betænkeligt ved, hvad regeringen har gjort, reagerer markedet med det samme nervøst. Det er det stik modsatte af, hvad økonomiministeren siger.

Jeg har hæftet mig ved, at hr. Fogh Rasmussen i et foredrag på Danmarks tekniske højskole har kaldt de liberaliseringer, der er foregået, en forsikring imod socialisme. Jeg tror, hr. Fogh Rasmussen i en vis udstrækning har ret; at det er det, der har været hensigten med det, at det er det, man har betalt sin præmie for. Det vil så vise sig, om der kommer force majeure, så forsikringen ikke dækker alligevel. Vi kan jo håbe på det.

Jeg har hæftet mig ved, at hr. Estrup har givet tilslutning til nogle af de synspunkter, SF har fremført her, og uanset vores dagsordens skæbne vil vi selvfølgelig i den kommende tid forsøge at udnytte det. Hr. Estrup var interesseret i at få udredt mulighederne for midlertidige deliberaliseringer i forbindelse med valutakriser og få udredt mulighederne for at satse på variable afskrivninger og andre styringsmidler i den økonomiske politik.

Jeg var overrasket over, at hr. Ivar Nørgaard kaldte vores dagsorden for bombastisk. Hr. Ivar Nørgaard karakteriserede den end-

[Jes Lunde]

da som liggende lige så meget på den anden side af hr. Ivar Nørgaards parti, som hr. Fogh Rasmussen ligger på den liberale side. Det undrer mig efter at have læst hr. Camres artikel i går i Information om det samme emne, hvor det var mit indtryk, at socialdemokratiet og SF var nogenlunde på linje her.

Jeg håber ikke, at hr. Ivar Nørgaards ord skal stå alene i denne sag, men hr. Camre er her ikke, så jeg ser ikke nogen mulighed for, at han kan dementere det her og nu. I alt fald synes jeg, der er uenighed i den socialdemokratiske gruppe på dette punkt.

Estrup (RV):

Som det fremgik af det, jeg sagde i første runde, finder vi, at der er en snæver sammenhæng mellem fastkursvalutastrategien og den liberalisering, der er sket, og det betyder, at det ikke er et enten-eller, men et både-og. Hvis man nu laver vidtgående deliberaliseringer, bryder man den politik, der har været gennemført, og dermed sætter man også spørgsmålet om den rentesænkning, vi har fået ud af det, til debat og på spil. Alene af den grund vil vi ikke kunne stemme for det dagsordensforslag, hr. Jes Lunde på SFs vegne har fremsat.

Men jeg vil gerne bekræfte, som hr. Jes Lunde selv var inde på det, at flere af de punkter, der står i dagsordenen, er vi interesseret i at debattere nærmere og få analyseret. Jeg synes, meget af den debat, der har været i dag, understreger, at vi alle har for få oplysninger om, hvad der egentlig foregår på dette område, og hvor langt vi kan gå med liberaliseringen uden at udsætte os for unødigt risiko på det valutariske område.

Jeg håber, at debatten vil føre til, at vi får samlet informationerne og får et bedre debatgrundlag i det arbejde, som politisk-økonomisk udvalg kommer til at stå for. Det vil i hvert fald være vores hensigt med det, der følger efter debatten i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Jes Lunde (SF) (se foran)

forkastedes, idet 20 (SF og VS) stemte for, 85 imod (S, KF, V, RV, CD, KrF, FP og FD).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 15:

Forslag til lov om ændring af lov om valutaforhold m.v.

Af Ivar Nørgaard (S), Rahbæk Møller (SF) og Anne Grete Holmsgård (VS).
(Fremsat 2/10 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Industriministeren (Stetter):

Arbejdsdelingen i valutaloovens §§ 7 og 13 har i en periode på ca. 25 år bestået sin prøve. Efter § 7 er det industriministeren, der i nært samarbejde med først og fremmest Danmarks Nationalbank, økonomiministeriet og finansministeriet fastsætter valutabestemmelserne. Den koordinering af politikken på valutareguleringsområdet, der er fastlagt i denne bestemmelse, har vist sig at være hensigtsmæssig. Jeg har da også hæftet mig ved, at vismandsrapporten ikke påviser eksempler, hvor koordinationen har svigtet.

Det glæder mig at læse i bemærkningerne til lovforslaget, at forslagsstillerne – det må vel være alle forslagsstillerne – er opmærksom på, at jeg forud for de seneste års ændringer af valutabekendtgørelsen har givet valutaudvalget en skriftlig redegørelse for ændringerne. Jeg vil gerne fremhæve, at jeg også som et fast led i proceduren har tilbudt udvalget at komme til stede for nærmere at redegøre for ændringerne. Udvalget har dog ikke gjort brug af mine tilbud.

Valutaudvalgets opgaver svarer ikke til de stående udvalgs arbejde vedrørende f.eks. lovforberedelse. Lovforslaget, som vi her behandler, kan derfor ikke henvises til behandling i dette udvalg. Valutaudvalget er derimod tillagt opgaver vedrørende restriktioner for vareimporten. Det er derfor ikke nogen tilfældighed, at valutaudvalget blev bevåret som et selvstændigt udvalg efter omlægningen af udvalgsstrukturen for en halv snes år siden. Jeg anmoder folketingets medlemmer om at være opmærksom på dette udvalgs særlige status, såfremt folketinget ønsker at